

Estetsko uređenje odgojno-obrazovnih ustanova i njihove sredine

---

Mezga, Ema

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:948411>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

EMA MEZGA

DIPLOMSKI RAD

**ESTETSKO UREĐENJE PROSTORA
ODGOJNO OBRAZOVNIH USTANOVA I
NJIHOVE SREDINE**

Zagreb, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI STUDIJ
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
ZAGREB

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ema Mezga

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Estetsko uređenje prostora odgojno
obrazovnih ustanova i njihove sredine

MENTOR: izv. prof. art. Luka Petrač

SADRŽAJ

Sažetak	4
Summary	4
1. UVOD	5
2. ESTETIKA I DIZAJN	6
3. ESTETSKO UREĐENJE ODGOJNO OBRAZOVNIH USTANOVA KROZ POVIJEST	9
3.1. Estetsko uređenje alternativnih škola	12
4. ESTETSKO UREĐENJE HODNIKA I ULAZNOG PROSTORA ŠKOLE ...	15
4.1. Prijedlog uređenja hodnika i ulaznog prostora škole	16
5. ESTETSKO UREĐENJE UČIONICE	19
5.1. Istraživanje s učenicima	20
5.2. Prijedlog uređenja učionice	43
6. ZAKLJUČAK	46
LITERATURA	47
Izjava o samostalnoj izradi rada	

Sažetak

Estetika kao znanstvena disciplina tek se u natruhama provlači kroz sadržaje koji se obrađuju u nastavnoj praksi odgojno obrazovnih ustanova, najčešće tijekom nastavnih satova Likovne kulture. O samom estetskom uređenju odgojno obrazovnih ustanova i njihove sredine počelo se pomnije promišljati tek krajem 20. stoljeća. Odgojno obrazovne ustanove i učionice trebale bi biti estetski uređena okolina za učenike koji bi svakodnevnim boravkom u takvoj okolini oformili i vlastite estetske vrijednosti. U ovom radu povezuje se estetika i dizajn predmeta te namještaja odgojno obrazovnih ustanova. Istraživanje se temelji na analizi učeničkih maketa učionice. Uz pomoć didaktički neoblikovanog materijala - kutijica i tempera, učenici su morali izraditi maketu učionice uočavajući pri tom i izražavajući uvjetovanost oblika predmeta s njegovom namjenom. Zadatak učenika bio je napraviti otklon od standardno uređene učionice. Samo jedna učenica nije napravila otklon i prilikom izrade makete oblikovala je standardno uređenu učionicu primjerenu za frontalni oblik nastave. Ključne riječi: *estetika, uređenje, dizajn, odgojno obrazovna ustanova, učionica*

Summary

Aesthetics, as a scientific discipline, can only be found in a small extend in the content that is covered in the teaching practice of educational institutions, most often during the classes of Fine Arts. The very aesthetic arrangement of educational institutions and their environment wasn't thought of more carefully untill the late 20th century. Educational institutions and classrooms should be aesthetically decorated environment for students who could form their own aesthetic values by being in such an environment. The aesthetics and design of objects and furniture of educational institutions are observed in this paper. The research is based on an analysis of students' models of classroom. With the help of didactically unformed material (boxes) and paint, students had to create a classroom model, noting and expressing the conditionality of the shape of the object with its purpose. The students' task was to deviate from the standard classroom design. Only one student did not deviate and, when designing a model, designed a standard classroom that was appropriate for the front-end classroom.

Key words: aesthetics, decoration, design, educational institution, classroom

1. UVOD

Usprkos razvoju tehnologije i sve većom potražnjom za obrazovnim modelima tečajevima koji se mogu pohađati iz udobnosti vlastitog doma, odgojno obrazovne ustanove održale su se sve do danas kao primarni i najvrijedniji oblik obrazovanja. Kao takve, osnovnoškolske ustanove, koje je obavezan pohoditi svaki građanin Republike Hrvatske, trebale bi svakog učenika ispuniti znanjem i vrijednostima koje bi mu koristile u svakodnevici. Estetske vrijednosti često se zanemaruju i tek rijetko spominju ili objašnjavaju. Estetika se još uvijek nije oformila kao nastavni predmet u školskom kurikulumu, iako je njen znanstveni i obrazovni segment neosporan. Djelomično se je dotičemo u nastavnim satima Likovne i Glazbene kulture, no njena važnost, kao i formiranje vlastitih estetskih vrijednosti svakog učenika ponaosob, prečesto se u praksi zapostavlja. Estetski uređene odgojno obrazovne ustanove pružaju učenicima primjer estetski uređene okoline i boravkom u istoj učenik lako formira i vlastite estetske stavove. Većina škola nepromišljeno je uređena, obično u skladu s financijskim mogućnostima i sredstvima kojima upravlja ravnatelj svake škole. Tek poneki entuzijastičan učitelj osjetiti će poriv da se pokrene, barem promišljanje, o estetskom uređenju školske ustanove u kojoj je zaposlen. Najčešće to završava vješanjem učeničkih radova i zakrčivanjem zidova nepotrebnim šarenilom ili kičom. Za kvalitetno i estetski promišljeno uređenje odgojno obrazovne ustanove potrebna je suradnja ravnatelja škole, učitelja, dizajnera i arhitekata. Kratki povijesni pregled estetskog uređenja škola, koji je pružen u ovom radu, govori nam da se do kraja 20. stoljeća nije suviše promišljalo o istom. Alternativne škole i novi oblici rada uvelike su utjecali na oblikovanje i uređenje učionica i škola. Estetsko uređenje odgojno obrazovnih ustanova treba pratiti zahtjeve nastave, te novitetima u uređenju interijera obogatiti i olakšati izvođenje nastave u svakodnevici.

2. ESTETIKA I DIZAJN

Pojam estetike oblikovao se od grčke riječi *αἰσθητική* značenja „umijeće zapažanja“. Etimološki gledano, estetika označava „teoriju osjetilne spoznaje“. Platon i njegov učenik Aristotel među prvim su filozofima koji su utrli put utemeljenja estetike kao filozofske discipline promišljajući o umjetnosti i pojmu „lijepog“. Stvarnost u kojoj živimo, svijet osjetilnih stvari, za ove je filozofe bila tek imitacija ili sjena jedinog pravog svijeta, svijeta ideja. Prema Platonu umjetnici su bili tek oponašatelji svijeta osjetilnih stvari, a pošto je i sam svijet osjetilnih stvari imitacija svijeta ideja, prozvao ih je „oponašateljima oponašatelja“. Ljepota cvijeta, koju vidimo u svijetu osjetilnih stvari, oponašanje je ideje o lijepom iz svijeta ideja. Poželi li umjetnik prikazati ljepotu cvijeta, on neće izravno upravljati idejom ljepote, već onim što mu njegova osjetila prenose. Platon i Aristotel složili su se da je nešto lijepo ako posjeduje objektivne značajke lijepog, a to su sklad, red i razmjer. Osim objektivnog, bitno je i subjektivno mjerilo po kojem je lijepo ono što je dopadljivo po sebi (Opća enciklopedija, 1977). Estetika bez prekida prati povijest čovječanstva. Nikada nije postojalo neko društvo bez umjetnosti i bez estetskih doživljaja. „Može se skrenuti pažnja na to da su postojala društva koja nisu, u nekom periodu, nje govala ovu ili onu umjetnost, ali se treba složiti s tim da je nekakva umjetnička djelatnost u njima uvijek postojala.“ (Moravski, 1974, str 17).

Njemački filozof Alexander Gottlieb Baumgarten je 1735. objavio djelo *Filozofske meditacije* u kojemu se po prvi put u univerzalnoj upotrebi pojavljuje pojam estetike. Definirao ju je kao „znanost o osjetilnoj spoznaji“. Estetika je nakon toga preuzela ulogu niže vrijedne vrste spoznaje nasuprot bitnoj vrsti spoznaje koja pripada filozofiji ili logici (Opća enciklopedija, 1977). „Mimo neuspjeha sa „znanstvenošću estetike“ uspjesi znanstvenih istraživanja i praktične primjene na planu tehnike, biologije i medicine nizali su se i dalje do uvijek iznova iznenađujućih, zadivljujućih, važnih, respektabilnih, no i upozoravajućih rezultata znanosti koje danas u potpunosti determiniraju moderni čovjekov svijet i život, a bez kojih je uopće još jedva zamisliv taj naš svijet i život gdje „znanstvenost“ i „znanstveno istraživanje“ postaje ideal svemu.“ (Posavac, 2006, str 80). Damjanov (1982) govori kako izumi do početka 18. st. imaju ulogu produženja čovjekovih osjetila u proučavanju prirode. Izumi koji su

nastali nakon 18. st., kao što su parni stroj, fotoaparati, telefon, radio ili televizija, povećavaju čovjekovu moć vladanja prirodom i putem njih mijenja se proizvodnja, promet, komunikacije i čitava čovjekova okolina. „Po obliku su izumi u početku „bezoblični“, posve su tehnološkog karaktera; nisu još razrađeni, već „laboratorijski“ složeni.“ (Damjanov, 1982, str 272). Izumitelji su svoj izum vidjeli u obliku koji je već poznat i upotrebljavan. Vidljivo je to u primjeru prvih automobila koji podsjećaju na izgled kočije. Spoj starog i novog oblika predmeta stvara naivni efekt industrijski proizvedenih predmeta. „Naivni efekt industrijski proizvedenih predmeta često je nastao iz nesporazuma o potrebi „primjene“ umjetnosti u industrijskoj proizvodnji.“ (Damjanov, 1982, str 273). Razvoj oblikovanja različitih predmeta kojima se služimo u svakodnevici na neki je način vizualni vremeplov, jer u mijenama oblika očitavamo promjene običaja i navika, tehnološki razvoj i uvjete života (Ivančević, 1997). Prije nego što je proizvodnja postala industrijska, proizvodnja upotrebnih predmeta i umjetnosti bili su tijesno povezani. Umjetnost je izravno utjecala na proizvodnju, pa su upotrebnih predmeta posjedovali iste stilske oznake kao slikarska ili skulpturalna djela određenog vremena. Proizvodnja se promijenila i postala je industrijska, a time nestaje i potreba za takvim odnosom s umjetnošću. „Produživanje takva odnosa nasilno je spajanje – „primjena umjetnosti“ na stroj ili strojem proizveden predmet, koji se „uljepšava“, a što istodobno rezultira umjetnom podjelom na „čistu“ i „primijenjenu“ umjetnost.“ (Damjanov, 1982, str 273). Ivančević (1997) govori kako razlikujemo obrtnički, pojedinačno proizveden predmet ili unikat i industrijski prototip kojeg projektira dizajner a koji je namijenjen masovnoj proizvodnji. Za dobro oblikovanje potrebno je slijediti dva načela. Prvo načelo, govori Ivančević (1997), je nužnost da oblik bude usklađen sa svojstvima građe, a drugo načelo govori kako oblik predmeta treba prilagoditi namjeni, odnosno funkciji.

Dizajn kao pojam najčešće vežemo uz industrijsku proizvodnju, a obuhvaća tehnološku i likovnu analizu projekta te oblikovanje proizvoda kojima se služimo u svakodnevici. Dizajn obuhvaća širok raspon teorijskih i kritičkih pristupa kao i praktičkih djelatnosti u oblikovanju sveukupne predmetne okoline (Opća enciklopedija, 1977). Walter Gropius 1919. u Njemačkoj pokreće Bauhaus. Umjetnička i dizajnerska škola održavala je radionice kojima je bio cilj da se dizajniraju moderni visokokvalitetni proizvodi za serijsku proizvodnju. „Škola je

nastala spajanjem dviju vajmarskih škola za umjetnost i obrt i osmišljena je da spoji lijepu i primijenjenu umjetnost, pridajući objema jednaku važnost, kao što su to prije činili secesijski pokreti.“ (Davies, Denny, Hofrichter, Jacobs, Roberts, Simon, 2007, str 1009). Pravci moderne umjetnosti, poput ekspresionizma, kubizma ili apstraktne umjetnosti, koji su težili pojednostavljenju i koji su tražili izvore kreacije radi stvaranja novih oblika, jako su utjecali na dizajn, odnosno oblikovanje upotrebnih predmeta. Osim izmjena u obliku predmeta, domišljavale su se kreativne izmjene i u funkciji predmeta na nov, originalan način (Damjanov, 1982).

Dizajn je rezultat pomno promišljenog spoja oblika i namjene, estetike i funkcije nekog predmeta kojim se služimo u svakodnevici. Estetika je u današnje doba priznata kao disciplina koja stoji uz bok etici, logici i ostalim filozofskim disciplinama. Kao opća teorija umjetnosti ona ispituje tijek umjetničkog stvaranja i doživljavanja, prosuđuje vrijednosne sadržaje i oblike umjetničkih djela, njihov izvor i smisao (Opća enciklopedija, 1977). U 21. stoljeću svakodnevno se javljaju noviteti u području tehnologije koji uvelike utječu na dizajn predmeta koje je moguće naći u beskrajno mnogo varijacija. Konzumeristički mentalitet koji se potiče kod potrošača više no ikada do sad navodi proizvođače i potrošače da promišljaju o estetici i dizajnu predmeta kojima se služimo u svakodnevici.

3. ESTETSKO UREĐENJE ODGOJNO OBRAZOVNIH USTANOVA KROZ POVIJEST

Obrazovanje je veći dio povijesti bilo osigurano samo za bogate članove društva. U antičkoj Grčkoj javljaju se prvi pedagozi (*paidagogos*) koji su obučavali prvenstveno dječake kako bi postali punopravni članovi društva. Nastava bi se najčešće održavala u učiteljevoj kući. U ovom razdoblju javljaju se i prve akademije koje su bile posebne odgojno obrazovne ustanove namijenjene nastavku školovanja. Tijekom srednjeg vijeka obrazovanje je također bilo namijenjeno povlaštenima i bogatima. Nastava se održavala u obliku individualnih poduka koje je učitelj vodio na dvoru obitelji člana kojeg se podučavalo (Vidulin-Orbanić, 2006). Sve do 18. stoljeća obrazovanje je bilo u rukama Katoličke crkve. Postojale su župne škole, no postepeno su se osnovale gradske i seoske škole. Tijekom 18. stoljeća raste svijest o nužnosti obrazovanja i potrebi za reformom školstva. „U tom razdoblju školstvo postaje dostupno svima, ali i obavezno za sve, neovisno o društvenom statusu i finansijskoj moći pojedinca.“ (Horbec, Matasović, Švoger, 2017, str 7). 1774. Hrvatskoj je, kao pripadnici Habsburške Monarhije, izdana naredba *Opći školski red* kojom je pokrenuta velika školska reforma koja se posebice odnosila na osnovne škole. U svim većim mjestima morala se osnovati glavna škola u kojoj su bila zaposlena 3 do 4 učitelja i jedan vjeroučitelj. U manjim mjestima trebala se osnovati trivijalna, odnosno pučka škola. Takve škole morale su se sastojati od 1 do 2 učionice, ali su morale imati i stan za učitelja (Horbec, Švoger, 2010). Školske učionice bile su male i često prenapučene učenicima. Broj učenika u učionici nerijetko bi prelazio broj 30, pa se frontalni oblik rada ukorijenio u školski sustav zbog svoje ekonomičnosti.

Sve do 20. stoljeća estetskom uređenju škola nije se pridavao velik značaj. 1915. W. T. Mills zapisuje vrijednosti koje bi trebalo slijediti prilikom uređenja škola. Govori kako bi školske zgrade trebale biti jednostavne, dostojanstvene i izgrađene od najizdržljivijih materijala. Prvenstveno zbog sigurnosti, trajnosti i izdržljivosti, ali i zato što bi karakter zgrade najbolje bio izražen preko takvih materijala (Baker, 2012). Početkom 20. stoljeća škole su bile sastavljene od dva ili tri kata. Učionice su standardizirane, a prostor učionica maksimalno je iskorišten. Uređene su tako da u njih stane što više učenika. Sjedili bi u drvenim, gusto poredanim klupama nasuprot kojih

bi učitelj predavao frontalnim oblikom rada. Važno je napomenuti da se pri osmišljavanju škola najviše promišljalo o položaju prozora. Škole nisu imale dovoljno električne energije kojom bi se osvijetlile učionice. Zato su prozori, kao glavni izvor svjetlosti, i klupe učenika imali specificiran položaj. R. L. Hamlin 1910. naglašava kako bi svjetlost trebala dolaziti preko lijevog ramena svakog učenika (Baker, 2012).

Do 1930-ih većina škola gradi se i uređuje po uzoru na prethodna razdoblja. Ipak, javlja se interes za pronalaskom novih modela obrazovanja. Pod utjecajem Johna Deweyja i Marie Montessori otvaraju se prve škole koje u središte stavljaju učenika. Arhitekti tog razdoblja prihvatili su izazov modernizacije estetskog oblikovanja odgojno obrazovnih ustanova. Pokret za odgoj u prirodi, odnosno *Open air school*, pokret je kojeg su predvodili arhitekti Eliel Saarinen, Alvar Aalto i Richard Neutra. Prilikom projektiranja školskih zgrada naglasak su stavljali na svjež zrak, svjetlost, izvanučioničko učenje i jednostavnu cirkulaciju unutar školskih zgrada (Baker, 2012). „Pristaše odgoja u prirodi tražili su da se ukine školska nastava u zatvorenim prostorima i zahtijevali uvođenje nastave u prirodi, gdje je dijete stalno izloženo djelovanju sunca i čistog zraka te gdje dječji nagon za kretanjem nije ograničen.“ (Roth-Čerina, 2011, str 63). Pod vodstvom dr. Higy-Mandića, a na inicijativu roditelja, 1933. je u Zagrebu osnovano *Društvo za podizanje i podupiranje šumskih škola*. Financijskom podrškom društva izgrađena je drvena zgrada s nizom velikih prozora okrenutih prema jugu, dvjema učionicama u kojima se nastava održavala za lošeg vremena i potkrovljem u kojem se nalazila radiona za izradu učeničkih ručnih radova. Za lijepog vremena nastava se održavala na livadi ili u šumi. „Lagane sklopive klupe mogle su se prenositi gdje god se nastava trebala odvijati. Ploča je bila lagana i pričvršćivala se na zaštićeno mjesto.“ (Roth-Čerina, 2011, str 68).

Krajem II. svjetskog rata pa sve do 1970-ih naglo se povećala populacija učenika, što je rezultiralo intenzivnim građenjem novih škola. Nove škole bile su moderne, nisu pripadale klasicizmu, gotici ni ostalim umjetničkim pravcima. Noviteti u arhitekturi i dizajnu interijera, novi materijali i drugačija upotreba starih, uvelike su utjecali na pomake u arhitekturi i cjelokupnom estetskom uređenju škola i učionica. Ravni krovovi koji su ponekad bili prekriveni staklenim ili metalnim strukturama, lakša konstrukcija betonskih zidova, prvi sistemi protjecanja ugrijanog zraka, prozori koji

prekrivaju čitav zid i izlaz na školsko dvorište u svakoj učionici samo su neke značajke modernih škola tog razdoblja. Napušta se projektiranje škola koje se sastoje od više katova i one su se obično sastojale samo od prizemlja (Baker, 2012).

Do 1980-ih smanjio se broj učenika u cjelokupnoj populaciji i to je dovelo do promišljanja o drugačijem oblikovanju odgojno obrazovnih ustanova. Znanstvenici počinju provoditi prva istraživanja u području obrazovanja i utjecaju školskog okruženja na učenje. Javljaju se prve *open plan* škole i učionice koje nisu bile odijeljene zidovima. Prilikom projektiranja škola i učionica sve se više vodi računa o smanjenju potrošnje energije prilikom grijanja ili hlađenja, protoku zraka, ali i akustici. Električne žarulje već su naširoko rasprostranjene, pa nije bilo potrebe da se zadrže veliki prozori koji su pridonosili smanjenju izolacije učionica i u konačnici dovodili do prevelike potrošnje energije potrebne za grijanje ili hlađenje (Baker, 2012).

Od 1990-ih pa sve do danas škole se projektiraju s ciljem da budu čim manje štetne za okoliš. Arhitektura i dizajn pratili su napredak tehnologije, a postavljeni su i neki standardi za projektiranje i uređenje odgojno obrazovnih ustanova. Promoviralo se odgovorno korištenje energije i prirodnih resursa uz osiguranje odgovarajućih zdravstvenih uvjeta unutar same školske zgrade (Baker, 2012). U učionicama državnih škola klupe su još uvijek nanizane u redove s pogledom prema ploči i nastavniku. Frontalni način rada još uvijek je dominantan, no s vremenom će biti sve manje korišten i zamijenjen grupnim, individualnim ili radom u paru. Posljedica toga bit će promjene u estetskom uređenju odgojno obrazovnih ustanova i učionica 21. stoljeća.

3.1. ESTETSKO UREĐENJE ALTERNATIVNIH ŠKOLA

Krajem 20. stoljeća kruti razredno-predmetno-satni sustav dobiva alternativu u obliku drugačije ustrojenih škola. J. Dewey je govorio o projektnoj nastavi, Sickinger provodi formiranje odjeljenja djece prema sposobnostima i uspjehu, Maria Montessori naglašava važnost individualnog rada na raznovrsnim didaktičkim materijalima, Freinet poziva na učenje u prirodi s udžbenicima koje djeca sama izrađuju, a tu ideju uključio je i Steiner u svoje Waldorfske škole. Petersen u Jeni organizira školske grupe u kojima su tri različita uzrasta, Cousinet omogućava djeci slobodno formiranje grupa za učenje, a u Neillovim školama nastava je bila obavezna samo za učitelje (Matijević, 2001). Pedagoški pluralizam koji se pojavio s vremenom je reduciran, a ideje koje su opstale preživjele su u obliku alternativnih škola s kojima se susrećemo i danas.

Napuštanjem razredno-predmetno-satnog sustava u kojem je dominantan frontalni oblik rada, napušta se i uređenje učionice u obliku nanizanih klupa s pogledom na ploču. Celestin Freinet zalagao se za izvanučioničku nastavu i izradu ručnih radova. Izgrađen je kompleks zgrada za školu i udruženje učitelja, a 1935. otvorena je „Narodna škola“ pod krilaticom „Kroz život - za život - kroz rad“ (Jagrović, 2007). Izgled same škole prilagođen je načelima Freinetove pedagogije, a jednostavan dizajn omogućava dosta prostora arhitektima za kreativno izražavanje. Idealna školska zgrada sastoji se od centralnog prostora koji se može usporediti s tradicionalnom učionicom, ali oko tog prostora nalazi se sedam prostorija koje imaju specifičnu namjenu. Različite prostorije omogućuju učenicima ručni rad s materijalima poput drva ili metala. Osim toga, mogla se pronaći i prostorija u kojoj su se održavale radionice domaćinstva, prostorija za kooperativne aktivnosti, prostorija za skladištenje dokumentacije, prostorija za eksperimente, prostorija za pisanje i otiskivanje dječjih radova te prostorija za umjetničko izražavanje (Legrand, 1993). Njegova je škola posjedovala i tiskaru u kojoj su se otiskivali učenički radovi. „Uz pomoć različitih alata i materijala uređuje se u nekom kutu učionice ili škole radni prostor. U tom prostoru učenici mogu graditi, eksperimentirati, umnožavati materijale, tkati i oblikovati.“ (Matijević, 2001, str 22). Matijević (2001) govori kako u učionici stolci i stolovi nisu složeni za potrebe frontalne nastave. Postoje radna mjesta za individualan rad, rad u paru i za grupni oblik rada. „Namještaj i oprema u učionici omogućuju

najraznovrsnije radne aktivnosti učenika.“ (Matijević, 2001, str 28). U jednoj takvoj učionici se mogla pronaći još i priručna tiskara, gramofon, pokretna ploča, sanduk s knjigama, veliki radni stol, kavez za ptice, akvarij i klupe za jednog, dvoje, četiri ili šest učenika.

Prva žena koja je upisala studij medicine, Maria Montessori, svoj pedagoški put započinje sustavnim radom s djecom kod koje su uočene smetnje u razvoju. Izradila je didaktičke materijale koji su pomagali razvoju te djece, a kasnije je te iste materijale primijenila i u dječjoj kući *Casa dei Bambini*. Pedagogija Marie Montessori opstala je sve do danas i diljem svijeta nalaze se brojne Montessori škole. „Zadaća je učitelja da osiguraju odgovarajuću sredinu i materijale koji će poticati samoaktivnost kod djece.“ (Matijević, 2001, str 37). Škole se sastoje od nekoliko prostorija u kojima se nalazi mnogo materijala koji se razlikuju svojom složenošću. Materijali se kreću od jednostavnih prema složenijima i nalaze se uz zidove prostorija. Na niskim policama koje su lako dostupne za svako dijete, uredno su poslagani materijali koji se nakon korištenja moraju vratiti na odgovarajuće mjesto. „Otvoreni ormari sadržavaju materijal za samostalan rad djece: slovarice, vježbenice, kutije sa zadacima, štapići, daščice, igre za matematiku, zemljovide, geološke, biološke i druge prirodno-znanstvene vježbe.“ (Jagrović, 2007, str 72). Stolci i stolovi slobodno su raspoređeni, a podovi su prekriveni tepihom. U prostorijama se još može nalaziti i kavez s nekom životinjom, fotelje za sjedenje, glazbeni instrumenti i raznovrsni materijali koji čine ovakvu učionicu „uređenom sredinom“ (Matijević, 2001). Jagrović (2007) govori kako su učionice u Montessori školama često ukrašene biljkama, učeničkim pisanim radovima, crtežima i slikama.

U malom međimurskom selu Donjem Kraljevcu rođen je osnivač antropozofije, Rudolf Steiner. Okušao se i u arhitektonskim vodama projektirajući dva *Goethenauma*, svjetskih centara antropofizijskog pokreta. 1919. osnovao je prvu waldorfsku školu. „Bitno obilježje strukture nastavnog plana i programa waldorfske škole jest naglašena orijentacija na umjetnički i radni odgoj, zatim izvođenje osnovne nastave po epohama, učenje stranih jezika od početnih razreda školovanja, te mjesto euritmije u nastavnom programu.“ (Matijević, 2001, str 63). Iako je ustrojio waldorfske škole, arhitektonski izgled škola nije projektirao. Kraj waldorfskih škola

možemo pronaći plastenik ili vrt za uzgoj povrća i sadnica. Postoje i zasebni objekti, npr. radione, u kojoj učenici mogu raditi s različitim materijalima poput drva. Sama školska zgrada sastoji se od učionica i posebnih prostorija namijenjenih za glazbenu umjetnost, izradu skulptura, slikanje i sl. (Bjornholt, 2014). Za uređenje učionice koriste se isključivo prirodni materijali, najčešće drvo. Švedske sanduke, koji se u državnim školama koriste isključivo u dvoranama prilikom nastave Tjelesne i zdravstvene kulture, nerijetko možemo pronaći u waldorfskim učionicama prvašića u ulozima školskih klupa. Učenici sjede na jastucima kraj njih, a švedski sanduci služe kao podloga prilikom ispunjavanja bilježnice. Zaključili učitelj da je učenicima u datom trenutku potrebno malo tjelesne aktivnosti, švedski sanduci se preslaguju i stvara se kružni poligon za učenike.

1981. škola u Bochumu krenula je s radom u jednoj staroj školskoj zgradi koja je bila adaptirana. Učenicima škole htjela se omogućiti maksimalna sigurnost i više slobode. Osim radionice za obradu drva, učenici su mogli koristiti i modernu informatičku učionicu. Uređenju prostora za učenje u školskoj zgradi i dvorištu pridaje se dosta pažnje. Sve učionice opremljene su namještajem koji omogućuje zadovoljavanje najbitnijih djetetovih potreba za učenjem, radom, igrom i kretanjem (Matijević, 2001.) „Tako je dvadesetak stolaca složeno u dvije do tri skupine oko stolova, a prema potrebi svi učenici mogu sjediti u krugu s učiteljem i razgovarati o zanimljivim temama.“ (Matijević, 2001, str 86). Zanimljiv dodatak učionicama je i plato koji pokriva jednu četvrtinu učionice. Poželi li učenik nakratko odmoriti ili pročitati kakvu knjigu, prolazi stubama i odabire mjesto odmora na platou na nekom od ležajeva.

4. ESTETSKO UREĐENJE HODNIKA I ULAZNOG PROSTORA ŠKOLE

Svaka odgojno obrazovna ustanova predstavlja jedinstven socijalni ambijent u kojem učitelji, nastavnici i roditelji usvajaju različita socijalna iskustva. Socijalne, kulturne, znanstvene i tehnološke promjene u društvu neprekidno redefinišu zadaće škole, a to podrazumijeva i stalne zahtjeve za inovacijama i reformama unutar škole (Domović, 2003). Ellen Key je 1902. u svojoj knjizi „*Stoljeće djeteta*“ iznijela svoju viziju škole budućnosti. Između ostalog, dotakla se i estetskog uređenja školskih ustanova: „Školska će zgrada i iznutra i izvana predstavljati skladnu cjelinu arhitekture i dekoracije. Umjetnička djela koja će ukrašavati školsku zgradu bit će dijelom originali, dijelom odljevi i dijelom kopije poznatih originala.“ (Key, 2000, str 182). Idilična vizija državnih škola ostvarena je u razvijenim zemljama koje sustavno i beskompromisno ulažu u obrazovni sektor. U takvim okolinama, reforme u ustrojstvu i načinu rada škole praćene su promjenama i u estetskom uređenju odgojno obrazovnih ustanova.

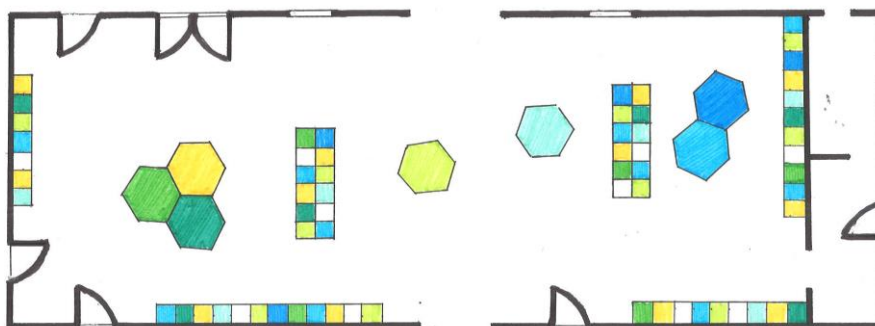
Namjena hodnika u današnjim standardno uređenim školama svedena je na prostor za odlaganje učeničkih cipela i jakna. Zidovi su obično zagušeni panoima na kojima su, često bez promišljanja i sagledavanja prostora hodnika kao cjeline, izloženi učenički radovi. Neizostavni su i sezonski šablonski „ukrasi“ koje učitelji sami postavljaju, pa je primjerice zimi gotovo nemoguće pronaći školu koja nije ukrašena papirnatim pahuljama. S druge strane pronalazimo uređene škole koje zajedničke prostorije, poput hodnika, koriste kao područje za učenje i poticanje socijalne interakcije među učenicima. U takvim školama moguće je pronaći i poluzatvoren prostor namijenjen za zajedničko učenje, grupni ili individualni rad učenika. Ti prostori nisu učionice, no blago su odijeljeni od ostatka hodnika. Oni prostorno mogu biti smješteni na više mjesta u školi ili pak koncentrirani na jednom području kao višenamjenska centralna zajednička prostorija (Duthilleul, Blyth, Imms, Maslauskaitė, 2018).

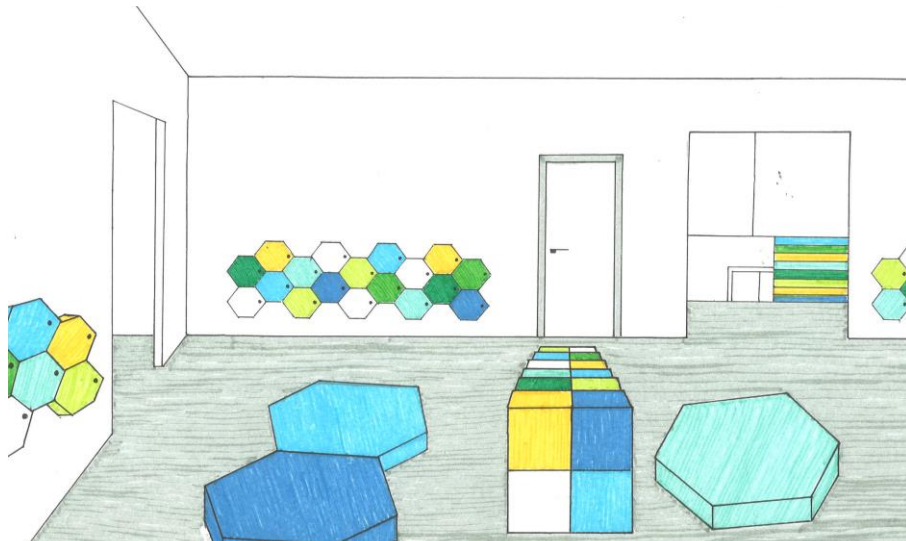
4.2. PRIJEDLOG UREĐENJA HODNIKA I ULAZNOG PROSTORA ŠKOLE

Grad Zagreb glavni je grad Republike Hrvatske i u njemu je koncentriran najveći broj osnovnoškolskih ustanova. Osnovna škola Trnjanska jedna je od njih, a na njenom primjeru prikazat će se prijedlog uređenja hodnika i ulaznog prostora škole. Škola je krenula s radom 1899. godine i do danas je zadržala gotovo sva arhitektonska obilježja škola izgrađenih u 19. stoljeću. Obnovljena i uređena fasada škole obojana nijansama ljubičaste boje poziva na ulazak u ovu velebnu jednokatnicu. Na samom ulazu u školsku zgradu dežurni učenik mirno sjedi ispred dotrajale školske klupe koja ima namjenu školske porte. U nastavku prostorije nalazi se školsko stubište čiji rukohvati i stube svojim krivuljama otkrivaju dva stoljeća staru povijest. Visoki zidovi obojeni su napola bijelom i žutom bojom. Stubištem se silazno dolazi do učionica koje se nalaze u suterenu, a kojima se koriste učenici viših razreda. Uzlaznim kretanjem dolazi se do hodnika koji spaja učionice nižih razreda, školsku dvoranu, kuhinju i blagovaonu.

Zelena obojeni visoki zidovi hodnika zakrčeni su učeničkim jaknama i uredno poslaganim cipelama. Na nekoliko mjesta nalaze se visoki drveni ormari koji naočigled iskaču zbog nelogičnog smještaja ali i stilskog neuklapanja u interijer hodnika. Osim nekoliko školskih stolaca koje koriste dežurni učitelji i čistačice, u ovom hodniku ne pronalazimo ni jedan oblik namještaja koji bi se koristio za sjedenje. Namjena hodnika u ovoj školi osuđena je na prostor za prolazak i ostavljanje jakna i cipela. Visoki stropovi, izduženost i širina hodnika u potpunosti su neiskorišteni te sam prostor hodnika djeluje prostrano ali i prazno.

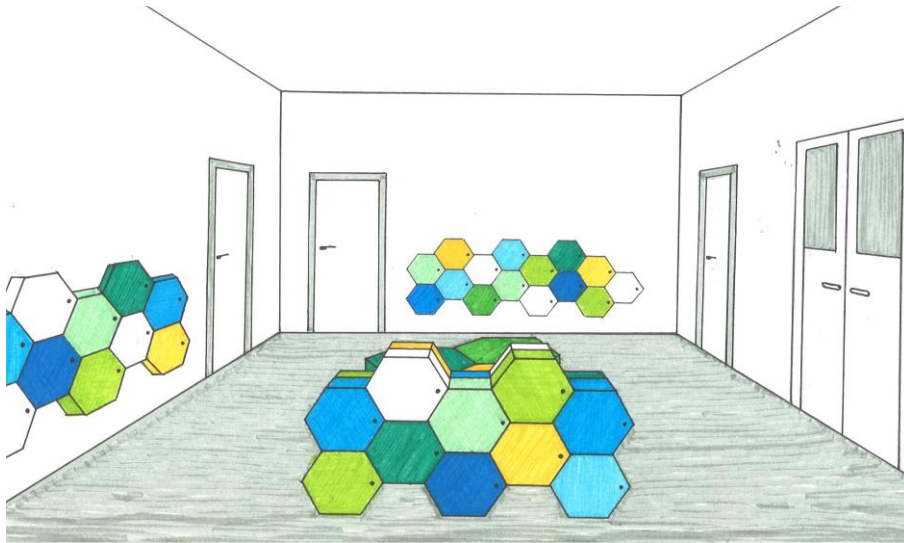

Slika 1: *Prijedlog uređenja školskog hodnika (tlocrt)*

Slika 2: Prijedlog uređenja školskog hodnika – pogled prema istočnom zidu

Bojanjem zidova u bijelu boju prostor hodnika bio bi vizualno proširen. Prostor bi djelovao svjetlije obnovom podova korištenjem svjetlijih materijala u neutralnim sivim tonovima. Bjelina koja bi prevladavala unutar prostora hodnika dala bi prostoru moderniji izgled. Sterilnost prostora poništala bi se smještajem školskih ormarića različitih boja. Nijanse zelene, plave i žute boje razigrale bi prostor hodnika. Školski ormarići u obliku heksagonalnih prizma bili bi postavljeni uz zidove, ali i usred hodnika kako bi se odijelile tri različite zone za sjedenje. Sami ormarići sastojali bi se od dvije police i pružali bi dovoljno prostora za ostavljanje učenikovih osobnih stvari poput jakna i cipela. Heksagonalni oblik koji podsjeća na pčelinje saće omogućavalo bi ekonomično postavljanje ormarića jednog kraj drugog. Oblik heksagonalnih prizma koristio bi se i u zonama za sjedenje prilikom oblikovanja namještaja na kojem bi moglo sjediti po nekoliko učenika. Postavljanjem namještaja za sjedenje u prostor hodnika, učenicima bi se omogućio dodatni prostor za socijalizaciju. Samom hodniku time bi se dodala još jedna namjena, a učenici bi u njemu mogli provoditi više kvalitetnog vremena.

Slika 3: Prijedlog uređenja školskog hodnika – pogled prema sjevernom zidu

Ulazni prostor škole estetski bi trebao uvoditi u cjelokupno uređenje školskog interijera. Zbog toga bi ulazni prostor, uz renovaciju stubišta, zahtijevao bijele zidove i sivi pod. Prostor porte trebalo bi adekvatno urediti posebnim stolom koji bi slijedio heksagonalne oblike koji nas očekuju u hodniku. Ti isti oblici mogli bi se nalaziti i oslikani na zidovima kraj stubišta kako ne bi zjapili prazni. Bojom bi se ti oblici podudarali s bojama koje se nalaze na ormarićima u hodniku. Obnovljene stube mogle bi se također oslikati koristeći paletu boja koja se nalazi u hodniku škole kako bi se uklopile u cjelokupnu estetiku interijera škole.

5. ESTETSKO UREĐENJE UČIONICE

Uz modernizaciju školstva putem tehnologije, sve češće se susrećemo sa virtualnim učionicama. Neopipljive i stvorene u digitalnom obliku, lako su dostupne svakoj osobi koja ima mogućnost spajanja na internet putem računala ili mobitela. Ipak, odgojno obrazovne ustanove još uvijek su glavna središta za obrazovanje pojedinaca. Fizičke građevine, kakve jesu, sastavljene su od zajedničkih prostorija i učionica. Učionice su prostorije u kojima učenici provode najviše vremena. Samim time, važno je da su to dobro opremljene i uređene prostorije koje će učeniku omogućiti ugodno boravljenje. Novi oblici rada u nastavi zahtijevaju prostor i namještaj koji će olakšati njihovo provođenje. Novih i lakših materijala, koji se koriste za izradu školskog namještaja, danas je moguće pronaći u beskrajno mnogo varijacija. Dizajn, oblik, boja i materijal namještaja iz godine u godinu postaje sve inovativniji. Stolice za učenike više nisu tvrde drvene klupe, već su one ergonomski oblikovane. Klupe nisu teške i statične, već im se dodaju kotačići kako bi se one lakše pomicale. Prilagodljivi oblici klupa koji se spajanjem stvaraju u veće oblike, omogućavaju jednostavnije izvođenje grupnih oblika rada. Učionice se više ne sastoje od klupa nanizanih u redove iza kojih se nalaze stolice, već se namještaj slobodnije raspoređuje unutar prostora učionice. Osim toga, dodaju se i zone za sjedenje, tepisi i taburei, na kojima učenici mogu provoditi vrijeme tijekom odmora. Estetsko uređenje učionice trebalo bi slijediti ono uređenje koje se nalazi i u zajedničkim prostorijama odgojno obrazovnih ustanova. Paleta boja i oblici trebali bi se nadovezivati jedni na druge i uvoditi iz prostora u prostor. Učionica bi trebala predstavljati obogaćenu sredinu koja će učeniku omogućavati učenje kroz različite materijale i oblike rada. Ti isti materijali zauzimaju mnogo prostora, pa se često gomilaju u krcatim ormarima koji se najčešće nalaze pri dnu učionica. U Montessori školama materijal nije zaštićen i sakriven od očiju učenika. Svi materijali izloženi su na lako dostupnim policama i u svakom trenutku učenik može koristiti određeni materijal i učiti kroz igru. Stavljanjem polica uz zidove učionica, ti materijali bili bi lako dostupni svakom učeniku u svakom trenutku. Moderno uređene učionice prate suvremene trendove u uređenju interijera. Počevši od niša u zidu koje služe kao mjesto za odmor učenika, pa sve do stavljanja galerije unutar prostora učionice čime se dobiva još jedna etaža i dodatan prostor za korištenje

5.1. ISTRAŽIVANJE S UČENICIMA

5.1.1. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je istražiti hoće li učenici uspjeti izraditi maketu uređene učionice koristeći se didaktički neoblikovanim materijalom – kutijicama i temperama.

Problem 1: Hoće li svi učenici napraviti otklon od standardno uređene učionice prilikom izrade makete?

Problem 2: Hoće li svi učenici uspjeti uočiti i izraziti uvjetovanost oblika predmeta s njihovom namjenom?

Hipoteza 1: Svi učenici će napraviti otklon od standardno uređene učionice prilikom izrade makete.

Hipoteza 2: Svi učenici će uočiti i izraziti uvjetovanost oblika predmeta s njegovom namjenom.

5.1.2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Ispitanici su učenici (dječaci i djevojčice) 4. a razreda osnovne škole Trnjanska u Zagrebu. U razredu je 16 učenika, no 2 učenice nisu sudjelovale u istraživanju. N=14.

Vrsta istraživanja je kvalitativna. Metoda istraživanja je deskriptivna. Tehnika istraživanja je sustavno promatranje – vanjsko opažanje. Analiziraju se učenički radovi.

5.1.3. POSTUPAK

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE ISTRAŽIVANJA

Datum: 27.5.2019. i 29.5.2019.

Škola: osnovna škola Trnjanska

Učiteljica: Ivančica Tajsl

Razred: 4.a

OBRAZOVNI ZADACI:

- a) Stjecanje znanja: uočavati i izražavati uvjetovanost oblika predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom, razlikovati različite vrste dizajna, prepoznati i definirati industrijski dizajn, povezati funkciju i oblik namještaja uređenih učionica, razlikovati i imenovati geometrijske i organske oblike, usvojiti rad didaktički neoblikovanim materijalom – kutijicama, istraživati nijansiranje boje miješanjem, utvrditi znanje o vrsti, tonu i čistoći boja, imenovati i razlikovati kromatske boje od akromatskih, prepoznati i imenovati osnovne i izvedene boje, povezati znanje o simbolici boja s dizajnom elemenata makete.

- b) Stjecanje sposobnosti: opažati različitost dizajna predmeta, vježbati sposobnost izražavanja didaktički neoblikovanim materijalom i temperama, pokazati osjetljivost za problem primjenjujući znanje o dizajnu školskog namještaja i simbolici boja, izraziti originalnost u izradi elemenata makete i njihovom rasporedu, pokazati fluentnost prilikom oblikovanja i oslikavanja makete, elaborirati dizajn namještaja učionice i njihov raspored, redefinirati postojeći namještaj učionice i njihov položaj unutar makete, opažati kromatske i akromatske boje u svojoj okolini i na umjetničkim djelima, vježbati sposobnost miješanja boja i stvaranja različitih nijansa temperama, vježbati sposobnost divergentnog mišljenja.

c) NASTAVNA JEDINICA

1. Cjelina: VOLUMENI I MASA U PROSTORU
2. Nastavna tema: Oblici i funkcije
3. Likovno područje: dizajn
4. Likovni problemi (*ključni pojmovi*): industrijski dizajn, ovisnost oblika i funkcije
5. Motiv: vizualni: maketa učionice
6. Likovno tehnička sredstva i likovne tehnike: didaktički neoblikovani materijal – kartonske kutijice, tempere

NASTAVNO SREDSTVO – REPRODUKCIJA: Damir Mataušić: Zagreb pozdravlja, 2013.

NAČIN RADA: prema promatranju, prema zamišljanju

OBLICI RADA: frontalni, individualni

NASTAVNE METODE: analitičko promatranje, demonstracija, razgovor, kombiniranje, građenje, razlaganje

NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA: reprodukcija, PowerPoint prezentacija

PRIPREMA: Na prvom susretu učenici zaštićuju klupe i pripremaju se za rad. Svaki učenik priprema kutijice od ambalaže koje su donijeli. Demonstriram učenicima način rada s kutijicama. Napominjem da kutijice možemo rezati škarama, rastavljati i umetati jednu u drugu. Naglašavam da kutijice možemo spajati ljepljivim trakama.

MOTIVACIJA: Uz pomoć PowerPoint prezentacije prikazujem učenicima tri fotografije stolaca iz različitih stilskih razdoblja. Na prvoj fotografiji nalazi se egipatski stolac vladarice Hetephere iz Gize. Na drugoj fotografiji prikazan je renesansni stolac, a na trećoj se nalazi školski stolac. Učenicima postavljam pitanja: *Što je prikazano na sve tri fotografije? Koja je funkcija stolca? Što mislite koji je od ova tri stolca najstariji? Po čemu si to zaključio? Je li se kroz povijest promijenila funkcija stolca? Što se promijenilo? Što je oblik? Što je dizajn? Što je industrijski dizajn?* Učenicima prikazujem dvije fotografije na kojima su prikazane različito

uređene učionice. Na gornjoj fotografiji nalazi se standardno uređena učionica prikladna za frontalni način rada. Na drugoj fotografiji nalazi se moderno uređena učionica prigodna za različite oblike rada u kojoj je svaka klupa namijenjena za jednog učenika. Razgovaram s učenicima: *Što je zajedničko ovim fotografijama? Koji elementi učionice su različiti? Tko će usporediti dizajn klupa u ovim učionicama?* Na PowerPoint prezentaciji prikazane su tri fotografije stolaca i pripadajućih klupa. Sve tri fotografije prikazuju klupe namijenjene jednom učeniku. Klupa je na prvoj fotografiji odvojena od stolca, a na ostale dvije fotografije klupa je spojena. *Tko će opisati dizajn prikazanih klupa i pripadajućih stolaca? Koje su prednosti klupa namijenjenih za jednog učenika? Koji su nedostaci?* Učenicima prikazujem dvije fotografije različito uređenih učionica. Na obje fotografije nalaze se klupe prigodne za grupni oblik rada. Na prvoj fotografiji rubovi klupa tvore organski, valovit oblik. Na drugoj fotografiji rubovi klupa su oblikovani pomoću geometrijskih oblika. *Koliko učenika bi moglo sjediti za jednom klupom na prvoj i drugoj fotografiji? Kojeg je oblika klupa na prvoj fotografiji? Kojeg je oblika klupa na drugoj fotografiji?* Učenicima prikazujem nekoliko fotografija različito uređenih učionica. Raspravljamo o oblicima i dizajnu namještaja u učionicama. Pitam učenike: *Što je to maketa? Kako se izrađuje maketa? Na što moramo obratiti pozornost prilikom izrade makete?*

NAJAVA ZADATKA: Danas ćemo kartonskim kutijicama raditi maketu učionice. Zamislit ćemo da je kartonska kutija od cipela ova učionica, no dizajn elemenata učionice ćemo oblikovati na neki drugi način.

REALIZACIJA (RAD): Učenici rade. Obilazim ih, usmjeravam i potičem na rad. Ujedno razgovaram s učenicima o načinu na koji grade maketu učionice, gdje postavljaju vrata i prozore, te načinu na koji koriste likovnu tehniku, tj. kutijice.

ANALIZA I VREDNOVANJE LIKOVNOG PROCESA I PRODUKATA: Na kraju sata spajamo klupe na koje stavljamo učeničke radove. Učenici se nalaze oko klupa. Razgovaram s učenicima o tome što je bio današnji zadatak i jesu li ga svi ispunili. Pitam učenike koji rad ima najoriginalnije oblikovan namještaj? Na kojoj maketi je najuspješnije povezan oblik s funkcijom namještaja? Kakvi oblici prevladavaju na maketama?

PRIPREMA: Na drugom susretu provjeravam imaju li svi tempere, kistove za tempere, posudice s vodom i svoju maketu učionice. Nakon toga demonstriram rad s temperom. Napominjem kako prilikom rada s temperom ne koristimo previše vode. Za velike površine koristimo deblji kist, a za detalje koristimo tanji kist.

MOTIVACIJA: Učenike podsjećam da smo na prethodnom susretu izrađivali makete učionica. Uz pomoć PowerPoint prezentacije prikazujem im fotografije moderno uređenih učionica. Razgovaramo o bojama. *Koje boje uočavaš u ovoj učionici? Vidiš li tonove neke boje? Gdje vidiš zagasite, a gdje jarke boje?* Nastavljam razgovor o rasporedu elemenata u učionici. *Kako su raspoređene klupe u našoj učionici? Što je kompozicija? Što je kompozicija boja?* Uz pomoć PowerPoint prezentacije prikazujem učenicima vrste boja. *Koje su osnovne boje? Koje su boje izvedene? Što je ton boje? Što je čistoća boje? Što su nijanse boje? Koje su boje kromatske, a koje akromatske?* Nastavljam razgovor o simbolici boja. Prikazana je crvena (uzbuđenje, zabrana, upozorenje), žuta (toplina, mladost, upozorenje), plava (smirenost, čistoća, upozorenje), narančasta (ravnoteža, vatra, upozorenje), ljubičasta (smirenost, tajnovitost, aristokracija, snaga) i zelena boja (smirenost, priroda, rast, zdravlje). Učenicima ponovno prikazujem fotografije različito uređenih učionica. Razgovaramo o kompoziciji boja i nijansama boja koje su korištene pri uređenju.

NAJAVA ZADATKA: Danas ćemo temperama oslikati makete učionica. Obratit ćemo pozornost na nijanse i simboliku boja.

REALIZACIJA (RAD): Obilazim učenike i usmjeravam ih na zadatak. Podsjećam ih da ne koriste previše vode kako bi tempera prekrila kartonske kutijice. Podsjećam ih na razgovor o simbolici boja.

ANALIZA I VREDNOVANJE LIKOVNOG PROCESA I PRODUKCIJA: Makete postavljam na klupu i okupljam učenike oko nje. Razgovaramo o današnjem zadatku. Na kojoj maketi je najbolje primijenjeno znanje o simbolici boja? Na kojim maketama se javljaju akromatske boje? Koja maketa je oslikana zagasitim bojama? Koja maketa je oslikana jarkim bojama?

5.1.4. ANALIZA DJEČJIH LIKOVNIH RADOVA

Slika 5: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je uspješno povezala oblik predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Napravila je odmak od standardno uređene učionice u kojoj prevladavaju klupe namijenjene dvama učenicima.

U kartonsku kutiju od cipela, koja predstavlja prostor učionice, režući karton smjestila je klupe organskog oblika. Svaka klupa ima pet pripadajućih stolaca kvadratnog oblika. Klupe i stolci dominiraju zamišljenom učionicom i pomalo su neproporcionalni u odnosu s veličinom koje bi oni bili u stvarnosti. Oblik vrata i prozora učionice učenica nije mijenjala. Ploča nije kartonski oblikovana, no zanimljivo je smještena. Nalazi se na dva nasuprotna uža zida učionice i osmišljena je tako da prekriva cijeli zid. Na neki način i to je odmak od standardno uređene učionice u kojoj dominira frontalni oblik rada, te bi takvo uređenje učionice zasigurno pridonijelo dinamičnosti prilikom izvođenja nastavnih satova. Učenica nije izradila nikakav dodatan namještaj od kutijica. U stvarnosti bi takav minimalistički raspored svakako rasteretio prostor učionice, no u tom slučaju trebalo bi postojati mjesto skladištenja materijala potrebnih za nastavu izvan učionice.

Čistim i jarkim nijansama narančaste i crvene boje učenica je temperama oslikala klupe i stolce. Tople boje namještaja jako se ističu na hladnoj površini poda koji je oslikan zagasito plavozelenom bojom svijetlog tona. Zidovi učionice oslikani su tamnoljubičastom bojom, a za ploče, prozore i vrata učenica je odabrala crnu. Stvoren je dramatičan kontrast i mistična (pomalo klaustrofobična) atmosfera zbog tamnih tonova koji se doimaju kao da smanjuju prostor učionice. Ritam je vidljiv u smještaju klupa i stolaca koji su poredani oko njih.

Vidljiva je dobra ovladanost tehnikom rada s didaktički neoblikovanim materijalom, kutijicama i prosječna ovladanost tehnikom tempera. Učenica je s velikim interesom pristupila izradi makete. Neki dijelovi makete umrljani su temperom što bih pripisala manjku koncentracije učenice uslijed žurbe zbog manjka vremena.

Slika 6: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uspješno uočio i povezoao oblik predmeta kojima se svakodnevno služi s njegovom funkcijom. Visoka perceptivnost učenika potvrđena je bogatstvom raznolikih oblika koji prevladavaju na maketi. Originalnost i fluentnost u izradi upadljivi su pri samom pogledu na raspored i oblik elemenata makete.

Prostorom učionice i u ovoj maketi dominiraju predimenzionirane klupe. Učenik je osmislio uređenje učionice koristeći samo dvije klupe. Obje su prikladne za grupni oblik rada. Prva je kružnog oblika i okružena je s pet stolaca kvadratnog oblika. Druga klupa veća je od prve i zanimljivog je oblika. S jedne strane rub klupe je pravokutnog, a s druge strane valovitog, gotovo organskog oblika. Stolci su poredani uz pravokutan rub klupe. Ni ovaj učenik nije izradio nikakav namještaj za skladištenje materijala, no na sam kraj učionice smjestio je kauč za odmor. Takvi sjedeći elementi doprinijeli bi ugodnijoj atmosferi u učionicama, a upareni s još nekoliko taburea stvorili bi zonu za drugačije i opuštenije oblike rada. Oblik prozora i vrata nije promijenjen, kao ni položaj ploče. Ploča prekriva jedan cijeli uži zid učionice čime je zadržan položaj pogodan za frontalni oblik rada.

Kružna klupa oslikana je zelenom temperom i okružuju je jarkožuti stolci. Druga pak je klupa oslikana jarkožutom bojom i okružuju je zeleno oslikani stolci. Pod je obojan plavom bojom čime je postignut kontrast boje prema boji. Kauč za odmor i zidovi obojeni su kestenjasto smeđom bojom. Učenik je odlučio ploču obojati crnom. Ritam

je postignut izmjenom žute i zelene boje, kao i nizanjem stolaca. Tamnije nijanse koje dopiru sa zidova učionice u kontrastu su s jarkim bojama namještaja i poda.

Učenik je pokazao prosječnu ovladanost pri radu sa zadanim tehnikama. Pokazao je interes, samostalnost i odlučnost prilikom izrade makete.

Slika 7: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je uspjela povezati oblik predmeta koji se koriste u svakodnevici s njegovom namjenom. Vidljiva je osjetljivost za problem kao i redefinicija nekih elemenata.

Prostorom makete dominiraju klupe organskog, nepravilnog oblika i stolci kružnog oblika. Zanimljiv je raspored stolaca i klupa. Učenica je osmislila klupe različitih veličina i oblika koje bi koristilo po dvoje, troje ili četvero učenika. Takvim rasporedom oblik rada u parovima bio bi malo otežan, no ne i nemoguć. Stolovi i klupe prevelikih su dimenzija, no to ne umanjuje na originalnosti prilikom osmišljavanja klupa neobičnih oblika. Oblik prozora i vrata nije promijenjen. Zadržan je oblik i položaj ploče koja je smještena na užem zidu učionice. Učenica u svojoj maketi nije nadodala ni jedan drugi dio namještaja. Ipak, pokazala je iznimnu urednost i preciznost prilikom rada s didaktički neoblikovanim materijalom, kutijicama.

Čista žuta boja dominira ovom maketom. Učenica je njome oslikala klupe i zidove, pa cijela učionica djeluje veoma prozračno i svijetlo. Plavi stolci i zeleni pod učionice u toplo-hladnom su kontrastu sa žutom bojom koja prevladava. Odabir boja pomno je promišljen. Ritam je ostvaren nizanjem stolaca koje se nalaze pokraj stolova.

Učenica je pokazala iznimno dobru ovladanost tehnikom rada s didaktički neoblikovanim materijalom i tehnikom tempera. Izrazila je velik interes i upornost prilikom cjelokupne izrade makete učionice.

Slika 8: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je iznimno uspješno povezala oblik i funkciju predmeta koji se koriste u svakodnevici. Vidljiva je visoka elaboriranost i originalnost pri osmišljavanju makete i rasporedu elemenata na njoj.

Elementi makete proporcionalno su smanjeni naspram veličine učionice. Samim time ova učionica doima se prozračnom. Klupe su geometrijski osmišljene i imaju oblik šesterokuta ili sedmerokuta. Svaka klupa namijenjena je četvorici učenika što bi uvelike olakšalo izvođenje grupnog oblika rada. Klupama su pridruženi četvrtasti stolci koji su pravilno raspoređeni oko stolova. Zanimljiva kompozicija ponovljena je na položaju svih klupa i stolica koji su postavljeni u isti raspored. Izdvaja se kvadratni stol namijenjen učiteljici kojemu je učenica pridružila još dva stolca. Oblik vrata i prozora nije promijenjen. Ploča, kao ni ostali dijelovi namještaja, nisu izrađeni.

Tople i čiste boje narančastih stolova i žutih stolaca u toplo-hladnom su kontrastu s plavim zidovima i zeleno obojenim podom. Učionicom ipak dominira tamnija boja zidova koja je vizualno smanjuje. Ritam je vidljiv u pravilnoj izmjeni stolaca i praznina oko klupa, kao i u rasporedu svih klupa u cjelini.

Učenica je pokazala odličnu ovladanost tehnikom didaktički neoblikovanog materijala, kutijica. Od početka rada pokazala je velik interes i samostalnost prilikom izrade makete.

Slika 9: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je veoma uspješno uočila povezanost oblika predmeta s kojim se susrećemo u svakodnevici i njegove namjene. U izradi makete pokazala je originalnost, elaboraciju i osjetljivost za likovni problem.

Elementi makete proporcionalno su smanjeni i zanimljivo komponirani. Prostor učionice popunjen je na nepravilan način i ostavlja dovoljno mjesta za kretanje. Klupe su pravokutnog ili kvadratnog oblika i na različite načine spojene su po dvije klupe. Svaka klupa predviđena je za dva učenika i njima je učenica pridružila po dva stolca kvadratnog oblika. Uz zidove je učenica postavila ormar i kauč za odmor. Prozori su kvadratnog oblika, dok su vrata i ploča ostali istog oblika.

Žuta boja stolaca i klupa ističe se nad plavom bojom poda čime je ostvaren topli-hladni kontrast. Ovaj rad ističe se zanimljivom tonskom modelacijom plave boje koja blago prelazi u svijetlo plavu kod oslikavanja poda učionice. Zidovi su oslikani crvenkasto ljubičastom bojom. Ritam je postignut nizanjem i združivanjem klupa i stolica.

Osim izvrsne ovladanosti objema zadanim tehnikama učenica je pokazala velik interes i samostalnost prilikom izrade makete.

Slika 10: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uočio povezanost oblika i funkcije predmeta s kojima se susrećemo u svakodnevici. Prilikom izrade svoje makete pokazao je originalnost.

Učenik je kutijicama prikazao vrlo zanimljiv raspored elemenata učionice. Koristio je karton različitih veličina i oblika. Po dvije klupe su kvadratnog i pravokutnog oblik i njima su pridruženi stolci kvadratnog oblika. Promijenio je položaj ploče i smjestio ju je na kraj učionice. Pri ulazu u učionicu smjestio je kauč i namještaj za odlaganje. Oblik prozora je promijenjen i sada je organskog oblika. Namještaj prikazan na maketi malo je prevelik i dominira učionicom.

Jarka i topla narančasta boja najviše se ističe na ovoj maketi. Ona je u kontrastu s hladno oslikanim zelenim podom i plavim zidovima. I ploča je, poput poda, zelene boje. Ritam je ostvaren nizanjem stolaca oko klupa.

Učenik je pokazao prosječnu ovladanost zadanim likovnim tehnikama. U početku je pokazao interes za radom, no upornost je varirala.

Slika 11: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je vrlo uspješno povezala oblik i funkciju predmeta koji se koriste u svakodnevici. Maketa je pomno razrađena i vidljiva je originalnost pri osmišljavanju elemenata.

Učenica je proporcionalno smanjila veličinu namještaja kojeg je izradila od kartonskih kutijica. Korišteni su zaobljeni i pravokutni oblici. Učenicu je u učionicu smjestila dvije klupe. Jedna je klupa kružnog oblika kojoj je pridružena zaobljena klupica za sjedenje namijenjena za više učenika. Druga je klupa izdužena i ima zaobljene krajeve. Njoj su pridružene četiri manje klupice za sjedenje koje su isto predviđene za više učenika. Prozorima je promijenjen oblik i oni su sada kvadratnog oblika. Oblik i položaj ploče i vrata nije promijenjen. Ispred ploče učenica je smjestila kauč i mjesto za odmor.

Kauč i klupe za rad učenika je oslikala kestenjasto smeđom bojom. Zidovi i pod obojeni su istom bojom, zagasito svijetlo plavom. Klupice za sjedenje obojene su bijelom bojom. Ritam je postignut rasporedom klupica za sjedenje oko klupa.

Učenica je pokazala odličnu ovladanost zadanih likovnih tehnika. Od početka pa sve do kraja rada učenica je pokazala velik interes i upornost.

Slika 12: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je uspješno povezala oblik predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Napravila je odmak od standardno uređene učionice i pokazala originalnost te fluentnost.

Namještaj učionice proporcionalno je smanjen. Raspored elemenata makete promišljeno je smješten i ostavljeno je dovoljno prostora za kretanje. Raznoliki geometrizirani i organski oblici odabrani su kao oblik klupa. Četiri su klupe i svaka od njih predviđena je za četvero učenika što bi pogodovalo grupnom obliku rada u nastavi. Jedna je klupa kružnog oblika, druga se sastoji od pet kružnih oblika koji se u nizu preklapaju, treća je valovitog, organskog oblika i posljednja se sastoji od četiri kružna oblika koja podsjećaju na oblik djeteline s četiri lista. Stolci su pravokutnog oblika. Oblik ploče, vrata i prozora nije promijenjen. Učenica nije izradila nikakav dodatan namještaj učionice.

Učenica je akromatskim bojama obojila klupe i ploču. Ploča je bijela, a klupe su crne boje. Tamne klupe u kontrastu su sa svjetlinom stolaca, poda i zidova. Stolci su oslikani svjetlo plavom bojom, a pod tamnije plavom. Uži zidovi učionice obojeni su svjetloplavom bojom, a širi zagasito svjetlo zelenoplavom. Vrata su oslikana smeđom bojom. Ritam je vidljiv u rasporedu stolaca koji okružuju klupe.

Učenica je pokazala odličnu ovladanost tehnikom oblikovanja kutijica, i prosječnu ovladanost tehnikom tempera. Pokazala je iznimno visok interes i samostalnost prilikom izrade makete.

Slika 13: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uspješno povezoao oblik predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Originalnost i fluentnost prilikom izrade vidljiva je na ovoj maketi.

Namještaj učionice koji je kartonski izrađen proporcionalno je smanjen. Zanimljiv raspored elemenata različitih oblika doprinose dinamičnosti makete. Učenik je prostor učionice ispunio s tri klupe, a za svakom sjedi po pet učenika. Stolci su kvadratnog oblika, a svaka klupa je drugačije oblikovana. Jedna je u obliku polukruga, druga je elipsastog oblika, a treća je valovitog oblika s tri polukružna istaka na duljim rubovima. Učenik je u maketi postavio i police, ormar te tobogan čime se ovaj rad ističe među ostalima. Oblik prozora je promijenjen i oni su sada kvadratnog oblika. Promijenjen je i položaj ploče koja je smještena na stražnji zid učionice.

Učenike je dvije klupe obojio jarkom narančastom bojom, a jednu crvenom temperom. Stolci su isto tako obojeni crvenom bojom. Tobogan i vrata oslikani su smeđom bojom, a police bijelom. Ormar je oslikan žutom i crvenom temperom. Tople boje namještaja učionice u toplo-hladnom su kontrastu s plavo oslikanim podom i zagasito zelenim zidovima. Ploča je oslikana crnom temperom. Ritam je vidljiv u načinu postavljanja stolaca oko klupa.

Učenik je iskazao odličnu ovladanost zadanih tehnika. Od početka je pokazao velik interes i upornost prilikom izrade makete.

Slika 14: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uspješno uočio povezanost oblika predmeta s kojim se susrećemo u svakodnevicu i njegove namjene. Pokazao je originalnost prilikom izrade makete.

U prostor učionice smješteni su proporcionalno smanjeni kartonski oblici koji predstavljaju namještaj učionice. Na maketi se nalaze četiri klupe različitih oblika. Klupa kvadratnog oblika uparena je s tri pravokutna stolca. Dvije klupe kružnog su oblika, jedna je veća, a druga je manja. Četvrta klupa pravokutnog je oblika i smještena je uz zid učionice. Ona je namijenjena dvama učenicima kao i manja kružna klupa. Četiri prozora učionice učenik je odlučio smanjiti na dva manja prozora kvadratnog oblika. Položaj i oblik vrata i ploče nije promijenjen. Učenik na svojoj maketi nije dodao nikakav drugi namještaj.

Tamne boje koje prevladavaju na ovoj maketi u kontrastu su s bijelo i plavo obojenim klupama. Plava je čista i jarka. Pod učionice oslikan je ljubičastom temperom, a zidovi tamnije ljubičastom bojom. Prostor djeluje mračno i skućeno. Stolci su obojeni smeđom temperom. Ritam se vidi u načinu na koji je učenik postavio stolce oko stolova. Učenik je pokazao prosječnu ovladanost zadanih tehnika. Pokazao je interes na početku izrade makete, no upornost učenika s vremenom je opadala.

Slika 15: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uočio povezanost oblika predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Pokazao je originalnost u izboru oblika kojima je ispunio svoju maketu.

Učenik je u svoju maketu učionice smjestio svije klupe prigodne za grupni oblik rada u nastavi. Obje klupe kružnog su oblika, jedna je veća, a druga je manja. Manjoj klupi učenik je pridružio dvije pravokutne klupice za sjedenje. Veća klupa okružena je koncentrično smještenom klupicom za sjedenje koja je isto kružnog oblika. Položaj i oblik vrata, prozora i ploče učenik nije mijenjao. Namještaj je donekle proporcionalno smanjen. Učenik nije dodao ni jedan drugi dio namještaja čime učionica djeluje prohodno i prozračno.

Klupe su obojene smeđom bojom, a klupice za sjedenje crnom. Ploča je također oslikana crnom temperom. Tamne boje namještaja u kontrastu su sa svijetlim i jarkim bojama zidova i poda. Učenik je pod učionice oslikao žutom temperom. Uže zidove učionice obojio je narančastom, a šire zidove zelenom bojom. Postignut je kontrast boje prema boji. Svijetle i čiste boje prevladavaju, pa maketa učionice djeluje prozračno. Ritam je ostvaren ponavljanjem kružnih i pravokutnih oblika.

Učenik je pokazao prosječnu ovladanost zadanim likovnim tehnikama. Pokazao je velik interes, no upornost mu je s vremenom opadala.

Slika 16: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenik)

Učenik je uočio povezanost oblika predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Rad se odlikuje visokom elaboracijom.

Učenik je proporcionalno smanjio namještaj učionice i ugodno popunio prostor makete. Sedam manjih klupa pravokutnog oblika smješteni su na srednji dio učionice. Ispred ploče nalazi se i višekutni stol. Pri dnu učionice smještena je jedna velika klupa pravokutnog oblika namijenjena petorici učenika. Učenik je u maketu smjestio jedan veći i jedan manji kauč za odmor. Oblik i ploče i vrata nije promijenjen. Četiri postojeća prozora u stvarnoj učionici reducirana su na dva manja pravokutna prozora. Učenik je standardno uredio jedan dio učionice koji pogoduje frontalnom načinu rada, no napravljen je i odmak u obliku jedne veće klupe za kojom može sjediti više učenika. Stolci su pravokutnog oblika. Na maketi je najupadljivija jarka narančasta boja kojom je učenik oslikao manje pravokutne klupe i dva kauča. Stolci, stol ispred ploče i klupa na dnu učionice oslikani su jarkom ljubičastom bojom. Namještaj se ističe nad zagasito svijetlozeleno oslikanim podom i zagasito svijetloplavim zidovima. Ploča je svijetlo zelene boje, a prozori su oslikani žutom temperom. Vrata je učenik oslikao smeđom bojom. Postignut je toplo-hladni kontrast. Ritam je vidljiv u rasporedu manjih klupa koje su poredane u dva usporedna retka. Stolci su ritmično poredani iza, odnosno oko klupa.

Učenik je pokazao prosječnu ovladanost zadanim tehnikama. Pokazao je veliku upornost i odlučnost od početka pa sve do kraja rada.

Slika 17: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je iznimno uspješno uočila i u izradi primijenila povezanost oblika predmeta s kojim se susrećemo u svakodnevici i njegove namjene. U izradi makete je, osim originalnosti, pokazala fluentnost, osjetljivost za likovni problem i detaljnu elaboraciju.

Učenica je namještaj na maketi proporcionalno smanjila i promišljeno smjestila u prostor učionice. Raznolikost i bogatstvo oblika učenica je iskazala oblikovanjem klupa. Tri klupe pogodne za grupni oblik rada smještene su u središnji dio učionice, a svaka od njih je različitog oblika. Jedna je klupa polukružnog oblika, druga bademastog a treća pravokutnog s valovitim rubovima. Stolci okružuju klupe i kvadratnog su oblika. Pri ulazu u učionicu učenica je smjestila učiteljičin stol i stolac. Položaj i oblik ploče i vrata nije promijenjen. Oblik prozora je promijenjen i kružnog su oblika. Pri dnu učionice učenica je smjestila nekoliko dijelova namještaja namijenjenog za skladištenje nastavnih materijala. Ispred ploče, kraj prozora, nalazi se mala zona opuštanja u kojoj se nalazi sjedeći element pravokutnog oblika.

Učenica je pod makete učionice oslikala bijelom temperom. Blagi pastelni tonovi svijetlo žute, svijetlo ljubičaste i svijetlo zelene boje doprinose prozračnoj atmosferi koja odiše ovim tlocrtom. Učiteljičin stol obojan je intenzivnije ljubičastom nijansom. Klupe odišu životom jer su obojene i postavljene u obliku duge. Upadljive i jarke

nijanse žute, narančaste, crvene, ljubičaste, plave i zelene boje nalaze se ne samo na klupama, već i na stolcima. Svaki stolac oslikan je jednom jarkom bojom. Ploča je oslikana tamno ljubičastom bojom što je još jedna posebnost ove makete. Ritam je vidljiv u načinu nizanja stolaca, kao i u pravilnom nizanju boja na klupama.

Učenica je iskazala izvrsnu ovladanost tehnikom rada s didaktički neoblikovanim materijalom i tehnikom tempera. Tijekom rada pokazala je predanost, izniman interes i upornost.

Slika 18: Maketa učionice prije i nakon oslikavanja temperama (učenica)

Učenica je uočila povezanost oblika predmeta kojima se svakodnevno služi s njihovom namjenom. Unatoč tome, učenica nije napravila nikakav značajan pomak u uređenju naspram klasično uređene učionice

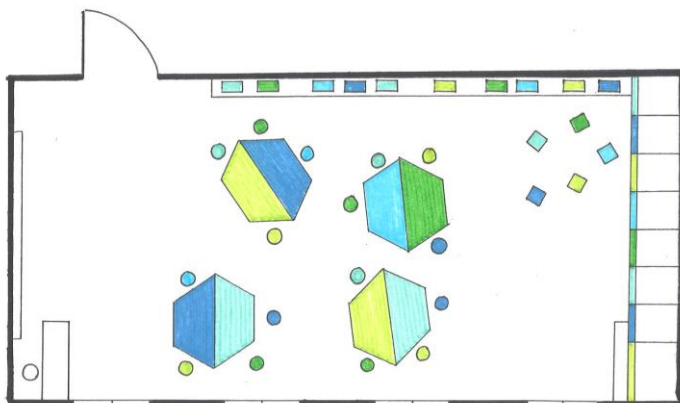
Učenica je maketu učionice podijelila na dva dijela po dužini. Dio do prozora popunjen je gusto poredanim klupama kvadratnog oblika. Svakoj klupi pridružena su dva stolca kružnog oblika. Ovakav raspored učionice bio bi pogodan za zastarjeli frontalni oblik rada. Druga polovica učionice ostala je nepopunjena, što bi u stvarnosti imalo svoje prednosti, no djeluje neskladno gledajući cjelinu učionice. Prozorima i ploči oblik ni položaj nije promijenjen. Vratima je oblik promijenjen i zamišljena su kao dvokrilna na kojima se nalazi prozorski otvor. Učenica nije dodala ni jedan drugi oblik namještaja.

Klupe, stolci i vrata obojeni su crvenkasto smeđom bojom. Pod je oslikan zagasito ljubičastom bojom. Učenica je uži zid s pločom oslikala tamno plavom bojom koja se na polovici vrata spaja sa zagasito narančastom bojom. Zagasite boje koje prevladavaju na maketi djeluju pomalo sumorno. Ritam je vidljiv u gusto nanizanim klupama i stolicama koji su pravilno i ritmično raspoređeni.

Učenica je iskazala odličnu ovladanost zadanim likovnim tehnikama. Od početka pa sve do kraja izrade makete učenica je bila uporna i odlučna.

5.2. PRIJEDLOG UREĐENJA UČIONICE

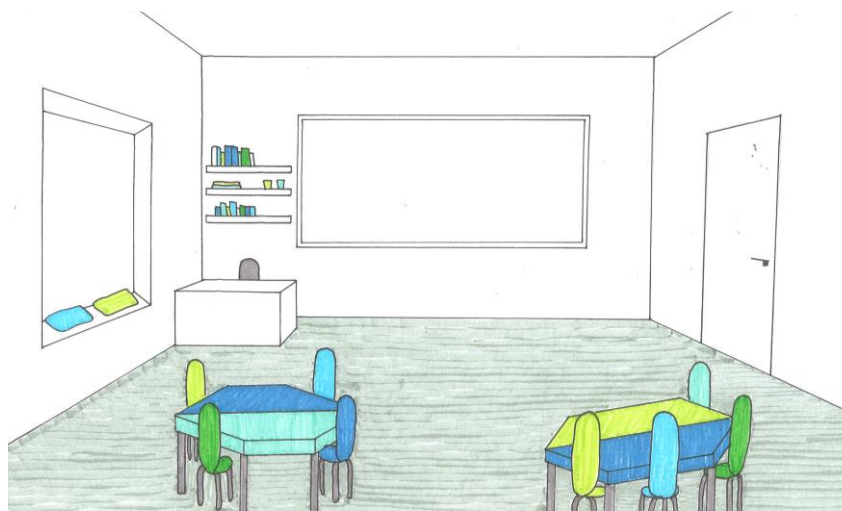
Prostor učionica trebao bi, poput hodnika i ulaznog prostora, estetski slijediti cjelokupno uređenje odgojno obrazovne ustanove. Postojeće uređenje učionice 4.a razreda ni malo ne odskaje od standardno uređenih učionica. Visoki zidovi i poprilično velika površina učionice mogli bi se i bolje iskoristiti s obzirom na to da se u ovom razredu nalazi samo 16 učenika. Ploča je smještena na sjevernom zidu učionice i ispred nje nalaze se klupe nanizane u redove. S njihovih bočnih strana nalaze se još po dvije klupe smještene uz istočni i zapadni dio učionice. Središnji dio je odvojen prostorom i prohodan je. Južni dio učionice krcat je ormarima i neiskorištenim stolovima koji služe za ostavljanje učeničkih stvari, radova i učiteljske dokumentacije. Zidovi su preplavljeni panoima, učeničkim radovima i plakatima. Žuti zidovi skoro su u potpunosti zagušeni šarenilom panoa. Na zapadnoj strani nalaze se četiri dvokrilna prozora koji učionici pružaju veliku količinu svjetlosti. Pod učionice prekriven je već istrošenim parketom.

Slika 19: *Prijedlog uređenja učionice – tlocrt*

Uređene učionice trebale bi predstavljati obogaćenu sredinu koja bi učenicima koristila za vrijeme nastave i u vrijeme odmora. Prilagodljiv namještaj koji se može iskoristiti za više oblika nastavnog rada postaje glavna točka s koje se polazi prilikom uređenja suvremenih učionica. Uz frontalni oblik rada, namještaj učionice mora biti pogodan i za grupni oblik rada, rad u paru i individualni oblik rada. Slijedeći prijedlog uređenja hodnika i ulaznog prostora škole, zidove učionica također bi trebalo obojati bijelom bojom. Ona bi vizualno proširila prostor učionice, ali bi je i dodatno

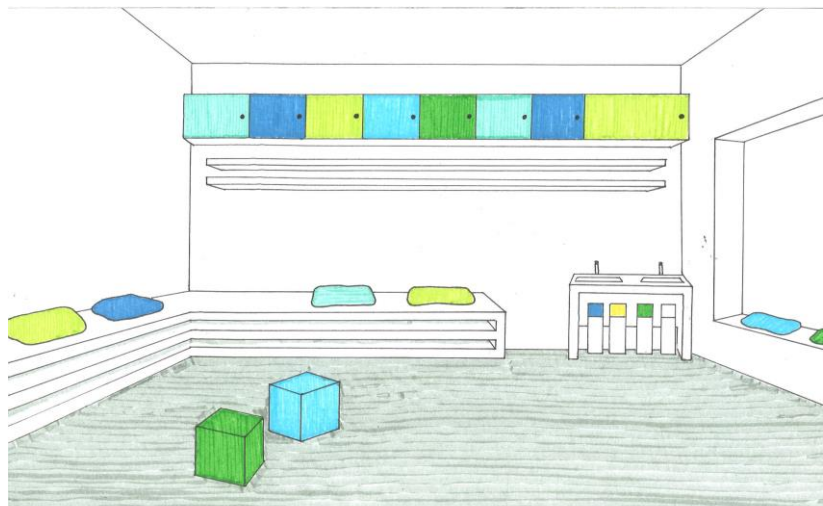
osvijetlila. Površina klupa je u obliku trapeza i svaka klupa namijenjena je za dva učenika. Spajanjem dviju klupa dobiva se heksagonalni oblik koji je dominirao u ulaznom prostoru škole i hodniku. Takve klupe bile bi pogodne za grupni rad od četvero učenika u skupini. Individualni oblik rada, kao i rad u paru, lako je ostvariv uz pomoć ovako oblikovanih klupa. Heksagonalni oblik zahvalan je za spajanje, pa se i same klupe lako spajaju u veće grupacije. Time je omogućen rad u većim skupinama, npr. od osmero učenika u skupini. Prostor učionice dovoljno je velik da se klupe postave s obzirom na potrebe nastavnog sata i nastavnog oblika koji će biti korišten.

Slika 20: Prijedlog uređenja učionice – pogled prema sjevernom zidu

Položaj ploče ostaje na sjevernom zidu učionice, no zelenu ploču zamijenit će pametna ploča koja pruža više mogućnosti za obogaćivanje nastave, kao i ekonomičnost s obzirom na to da za nju nije potrebno kupovati lako potrošnu kredu. Uz istočni i južni dio učionice bile bi postavljene niske police na kojima se mogu nalaziti različiti materijali za nastavu po uzoru na učionice Marie Montessori. Ovdje bi se ujedno nalazilo i dovoljno prostora za skladištenje učeničkih radova i odlaganje stvari. Na vrhu polica bili bi poslagani jastuci, te bi police imale i ulogu namještaja za sjedenje. Ispred njih nalazio bi se tepih i nekoliko manjih taburea kako bi se taj dio mogao iskoristiti za nastavne oblike kada je potrebno sjedenje u krugu. Na južnom dijelu učionice nalazili bi se povišeni ormarići namijenjeni za skladištenje radnih materijala učiteljice, kao i sve potrebne dokumentacije. U desnom dijelu južnog zida bio bi smješten prostor za odlaganje smeća i otpada, te prostor za pranje ruku s dvije slavine.

Položaj prozora ne treba biti promijenjen, no mogao bi se povećati i iskoristiti kao velika niša za sjedenje postavljanjem nekoliko jastuka.

Slika 21: *Prijedlog uređenja učionice – pogled prema južnom zidu*

6. ZAKLJUČAK

Kroz povijest je estetsko uređenje škola bilo od sekundarne važnosti i najčešće je bilo produkt tadašnjih ekonomskih i prostornih mogućnosti gradova ili naselja u kojima su se škole nalazile. Samo uređenje učionica podlijegalo je ekonomičnosti frontalnog oblika rada. Smanjivanjem broja učenika u razredu i uvođenjem novih oblika rada, poput grupnog, mijenjaju se i zahtjevi prilikom uređenja učionica. Lako pomičan i prilagodljiv namještaj izrađen od lakših materijala, te nove tehnologije kojima se obogaćuje proces učenja, postaju uvjet prilikom uređenja odgojno obrazovnih ustanova. Novosagrađene odgojno obrazovne ustanove predstavljaju slobodan prostor za oblikovanje i uređenje u kojem se mogu ispuniti sve prostorne potrebe za ostvarivanje kvalitetnog nastavnog procesa i svih nastavnih oblika rada. Dobro opremljene i estetski uređene odgojno obrazovne ustanove u državama koje shvaćaju važnost i ulogu obrazovnog sustava obično su pravilo, a ne iznimka. Većina škola u Republici Hrvatskoj uređeno je u skladu s financijskim mogućnostima škole. Zbog toga je teško kritizirati postojeće stanje i zahtijevati uređenje ili obnovu promišljajući pri tom o estetici prostora odgojno obrazovnih ustanova. Cjelokupno estetsko uređenje škole u rukama je ravnatelja i svih ostalih zaposlenika škole. Na nama učiteljima je da zahtijevamo ostvarivanje svih uvjeta za učenje i da omogućimo učenicima boravak u obogaćenoj sredini. Estetske vrijednosti usađuju se u učenike boravkom u estetski uređenoj okolini. Umjesto šablonskih prikaza i sezonski smještenog kića, prostor odgojno obrazovnih ustanova trebalo bi promišljeno urediti u dogovoru s nastavnicima Likovne kulture. Nakon provedenog istraživanja s učenicima, pokazalo se da su svi učenici povezali oblik školskog namještaja i njegovu funkciju. Pokazali su da znaju uočiti i izraziti uvjetovanost oblika predmeta s njegovom namjenom. Samo jedna učenica nije napravila otklon od standardno uređene učionice, dok su ostali učenici maštovitim idejama oblikovali didaktički neoblikovan materijal prilikom izrade makete učionice.

LITERATURA

1. Baker, L., (2012). *A History of School Design and its Indoor Environmental Standards, 1900 to Today*. Washington: National Clearinghouse for Educational Facilities
2. Bjornholt, M., (2014). *Room for Thinking – The Spatial Dimension of Waldorf Education*. *Research on Steiner Education* 5(1/2014) 115-130
3. Damjanov, J., (1982). *Likovna umjetnost, II. dio*. Zagreb: Školska knjiga
4. Davies, P., J., E., Denny, W., B., Hofrichter, F., F., Jacobs, J., Roberts, A., M., Simon, D., L., (2007). *Jansonova povijest umjetnosti*. Varaždin: Stanek
5. Domović, V., (2003). *Školsko ozračje i učinkovitost škole*. Jastrebarsko: Naklada Slap
6. Duthilleul, Y., Blyth, A., Imms, W., Maslauskaitė, K., (2018). *Design and Learning Environments in the City of Espoo, Finland*. Paris: Council of Europe Development Bank
7. Horbec, I., Matasović, M., Švoger, V., (2017). *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj: Zakonodavni okvir*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest
8. Horbec, I., Švoger, V., (2010). *Školstvo kao politicum: Opći školski red iz 1774*. *Anali za povijest odgoja* 9(2010) 5-47
9. Ivančević, R., (1997). *Likovni govor: Uvod u svijet likovnih umjetnosti*. Zagreb: Profil.
10. Legrand, L., (1997). *Celestin Freinet*. *Prospects: the quarterly review of comparative education* 23(1-2/1997) 403-418

11. Jagrović, N., (2007). *Sličnosti i razlike pedagoških modela Marije Montessori, Rudolfa Steinera i Celestina Freineta*. Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu 56(1-2/2007) 65-77
12. Key, E., (2000). *Stoljeće djeteta*. Zagreb: Tipotisak
13. Matijević, M., (2001). *Alternativne škole: Didaktičke i pedagoške koncepcije*. Zagreb: Tipex
14. Moravski, S., (1974). *Predmet i metoda estetike*. Beograd: Nolit
15. Opća enciklopedija Jugoslavenskog leksikografskog zavoda (1977). *Estetika*. 3. izd. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. Sv. 2
16. Opća enciklopedija Jugoslavenskog leksikografskog zavoda (1977). *Dizajn*. 3. izd. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. Sv. 2
17. Posavac, Z., (2006). *O istraživanju povijesti estetike: Problem estetike moderne zapadnjačke kulture s implikacijama što ih nosi hrvatska estetika*. Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine 32(1-2/2006) 69-149
18. Roth-Čerina, M. (2011). *Utjecaj pokreta za odgoj u prirodi na razvoj paviljonske škole*. Prostor 19(1/2011) 60-73
19. Vidulin-Orbanić, S., (2006). *Društvo koje uči: Povijesno-društveni aspekti obrazovanja*. Metodički obzori 2(1/2007) 57-71

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja Ema Mezga studentica učiteljskog studija Učiteljskog fakulteta u Zagrebu samostalno provela aktivnosti istraživanja literature i napisala diplomski rad na temu Estetsko uređenje prostora odgojno obrazovnih ustanova i njihove sredine.

U Zagrebu, 20.9.2019.